

■ Bartosz Jankowski,
Kierownik Projektu WtE, Veolia Energia Polska S.A.

Analiza wpływu Zakładu Odzysku Energii na osiągnięte poziomy recyklingu

Ochodzimy od modelu gospodarki linearnej na rzecz gospodarki obiegu zamkniętego. Staramy się odejść od zasady wyprodukuj-użyj-wyrzuć i przejść do zasady maksymalnego wykorzystania potencjału produktu, a po zakończeniu jego cyklu życia - ponownie go wykorzystać, czyli zawrócić do obiegu. W ten sposób możliwe jest zaoszczędzenie zasobów naturalnych oraz zmniejszenie liczby wytwarzanych odpadów.

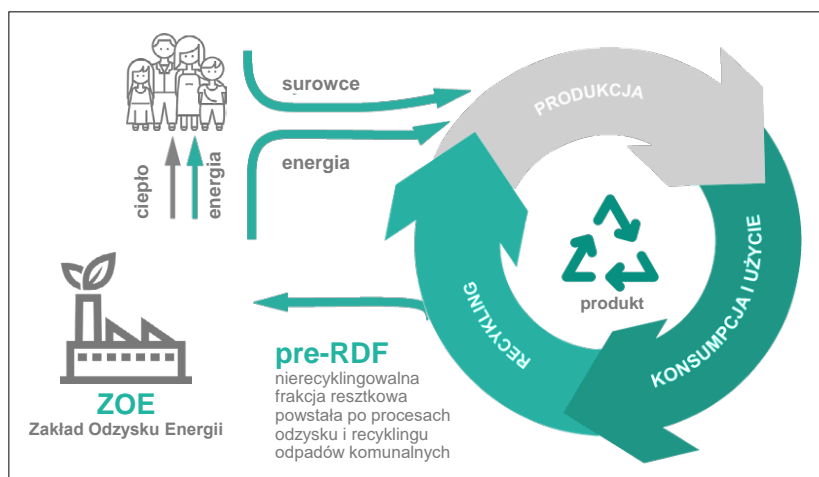
Według danych publikowanych co roku przez GUS, w 2021 r. w Polsce zebrano 13,7 mln ton odpadów komunalnych. W przeliczeniu na jednego mieszkańca kraju przypadało średnio 358 kg zebranych odpadów komunalnych. W tym samym czasie średnia ilość wytwarzanych odpadów w przeliczeniu na jednego mieszkańca Unii Europejskiej wynosiła 530 kg odpadów. Należy pamiętać, że dane GUS odnoszą się do

ilości zebranych odpadów, a nie wytworzonych. Niestety znaczna część odpadów w naszym kraju w dalszym ciągu jest porzucana na dzikich wysypiskach, bądź spalana w domowych paleniskach. Szacuje się, że rzeczywista ilość wytwarzanych odpadów w Polsce kształtuje się na poziomie co najmniej 15 mln ton rocznie.

GUS wskazuje również, że udział odpadów komunalnych skierowanych

w 2021 r. do odzysku wyniósł 60%. Procesom recyklingu poddano 3 680,7 tys. ton odpadów (26,9%), biologicznemu przetwarzaniu (kompostowanie lub fermentacja) 1 824,3 tys. ton (13,3%) oraz przekształcaniu termicznemu z odzyskiem energii 2 702,0 tys. ton (19,8%). Z danych GUS wynika również, że w Polsce wciąż duża część zebranych odpadów komunalnych unieszkodliwiana jest przez składowanie (38,7%). Tymczasem - zgodnie z celami Unii Europejskiej - do 2035 r. w ten sposób będzie można zagospodarować maksymalnie 10% odebranych i zebranych odpadów komunalnych.

Planując budowę Zakładu Odzysku Energii (ZOE), każdy z Inwestorów (bez względu na to czy jest to inwestor publiczny, czy prywatny) w trakcie konsultacji społecznych prowadzonych przy okazji procedury uzyskania decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach, a nawet tuż po ogłoszeniu samego planu realizacji takiego projektu, spotyka się z dość dużym oporem społecznym. Najczęstszym kontrargumen-

tem podnoszonym przez stronę przeciwną budowie ZOE jest negatywny wpływ na poziomy recyklingu, jakie są wymagane ustawą o utrzymaniu czystości i porządku w gminach. W tym artykule sprawdzimy tę tezę, na przykładzie obecnie funkcjonujących instalacji w Polsce.

Jak dotąd w naszym kraju funkcjonuje osiem Zakładów Odzysku Energii zlokalizowanych w: Krakowie, Koninie, Szczecinie, Bydgoszczy, Białymstoku, Poznaniu, Warszawie i Rzeszowie, z czego ostatnie dwa są obecnie w rozbudowie. Kolejne instalacje w Olsztynie, Gdańsku, Starachowicach i Krośnie są w trakcie budowy.

Krakowska Ekospalarnia posiada zdolność przerobową na poziomie 245 tys. Mg/r. W maju br. ogłoszono podpisanie umowy na dofinansowanie i pożyczkę z NFOŚiGW dla budowy trzeciej linii o wydajności 100 tys. Mg/r., którą nazwano Zakładem Odzysku Energii. Aby móc realnie zweryfikować jej wpływ na osiągnięte poziomy recyklingu od momentu jej uruchomienia, należy zweryfikować gminne sprawozdania, począwszy od 2018 r., co przedstawiono w tabeli 1.

Lata	Wymagany poziom recyklingu [%]	Osiągnięty poziom recyklingu [%]
2018	30	42
2019	40	55,92
2020	50	69,49
2021	20	28
2022	25	27,15

Tab. 1. Osiągnięte poziomy recyklingu - gmina m. Kraków
Lata 2018-2020 - Zgodnie z załącznikiem do rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 14 grudnia 2016 r. (Dz. U. 2016 poz. 2167)
Lata 2021-2022 - Zgodnie z ustawą z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach (Dz. U. 2021 poz. 888, z późn. zm.)
Źródło: https://www.bip.krakow.pl/?sub_dok_id=60884

Przykład Krakowa bardzo dobrze obrazuje to, że pomimo funkcjonującej Instalacji do termicznego przekształcania odpadów, można (nawet z dużą nadwyżką) osiągać wymagania poziomów recyklingu.

Zakład Utylizacji Odpadów Sp. z o.o. w Koninie posiada zdolność przerobową na poziomie 94 tys. Mg/r. Instalację uruchomiono w grudniu 2015 r., dlatego do analizy wzięto pod uwagę osiągnięte przez gminę poziomy recyklingu, począwszy od 2017 r., co przedstawiono w tabeli 2.

Lata	Wymagany poziom recyklingu [%]	Osiągnięty poziom recyklingu [%]
2017	18	29,3
2018	30	27,2
2019	40	46,58
2020	50	41,99
2021	20	28,16
2022	25	47,30

Tab. 2. Osiągnięte poziomy recyklingu - gmina m. Konin
Lata 2018-2020 - Zgodnie z załącznikiem do rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 14 grudnia 2016 r. (Dz. U. 2016 poz. 2167)
Lata 2021-2022 - Zgodnie z ustawą z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach (Dz. U. 2021 poz. 888, z późn. zm.)
Źródło: <https://bip.konin.eu/index.php?d=angl>

Od momentu uruchomienia ZUO w Koninie dwukrotnie (2018 i 2020) nie osiągnięto wymaganego poziomu recyklingu. Jednak należy zwrócić uwagę na dwa ostatnie lata, które są rozliczane już według ogółu odebranych i zebranych odpadów komunalnych, poddanych recyklingowi. Obecnie Konin spełnia wymagania, które obowiązują na 2024 r.

Kolejną instalacją jest **Zakład Unieszkodliwiania Odpadów - Eco-Generator w Szczecinie**, uruchomiony w 2017 r., o wydajności rzędu 176

tyś. Mg/r. Do analizy wzięto pod uwagę osiągnięte przez gminę poziomy recyklingu, począwszy od 2019 r., co przedstawiono w tabeli 3.

Lata	Wymagany poziom recyklingu [%]	Osiągnięty poziom recyklingu [%]
2019	40	49,06
2020	50	47
2021	20	26
2022	25	25,95

Tab. 3. Osiągnięte poziomy recyklingu - gmina m. Szczecin
Lata 2018-2020 - Zgodnie z załącznikiem do rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 14 grudnia 2016 r. (Dz. U. 2016 poz. 2167)
Lata 2021-2022 - Zgodnie z ustawą z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach (Dz. U. 2021 poz. 888, z późn. zm.)
Źródło: https://bip.um.szczecin.pl/chapter_131061.asp

Po uruchomieniu instalacji tylko raz, w 2020 r., nie osiągnięto wymaganego poziomu recyklingu. Warunek został spełniony w pozostałych trzech latach branych pod uwagę w analizie.

Zakład Termicznego Przekształcania Odpadów Komunalnych w Bydgoszczy został uruchomiony w pierwszym kwartale 2016 r. i posiada wydajność rzędu 180 tys. Mg/r. Do

Lata	Wymagany poziom recyklingu [%]	Osiągnięty poziom recyklingu [%]
2018	30	34,93
2019	40	49,79
2020	50	42,34
2021	20	24,83
2022	25	37,15

Tab. 4. Osiągnięte poziomy recyklingu - gmina m. Bydgoszcz
Lata 2018-2020 - Zgodnie z załącznikiem do rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 14 grudnia 2016 r. (Dz. U. 2016 poz. 2167)
Lata 2021-2022 - Zgodnie z ustawą z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach (Dz. U. 2021 poz. 888, z późn. zm.)
Źródło: <https://www.czystabydgoszcz.pl/odpady-komunalne/oplaty/> oraz <https://www.portalsamorzadowy.pl/gospodarka-komunalna/tam-system-zagospodarowania-odpadow-dziala.461515.html>

analizy wzięto pod uwagę osiągnięte przez gminę poziomy recyklingu, począwszy od 2018 r., co przedstawiono w tabeli 4.

Analizując tabelę 4 bardzo wyraźnie widać, że wybudowana instalacja nie miała wpływu na osiągnięte poziomy recyklingu. Rok 2020 był pierwszym po wybuchu pandemii koronawirusa SARS-COV-2, zatem należałoby go uznać (podobnie jak w przypadku innych instalacji tego typu, poddanych analizie), za niemiarodajny.

Zakład Unieszkodliwiania Odpadów Komunalnych w Białymstoku, został uruchomiony pod koniec 2015 r. Zdolność przerobowa tej instalacji wynosi 120 tys. Mg/r. Do analizy wzięto pod uwagę osiągnięte przez gminę poziomy recyklingu, począwszy od 2017 r., co przedstawiono w tabeli 5.

Lata	Wymagany poziom recyklingu [%]	Osiągnięty poziom recyklingu [%]
2017	18	42,0
2018	30	59,41
2019	40	52,53
2020	50	55,0
2021	20	22,77
2022	25	25,21

Tab. 5. Osiągnięte poziomy recyklingu - gmina m. Białystok
Lata 2018-2020 - Zgodnie z załącznikiem do rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 14 grudnia 2016 r. (Dz. U. 2016 poz. 2167)
Lata 2021-2022 - Zgodnie z ustawą z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach (Dz. U. 2021 poz. 888, z późn. zm.)
Źródło: <https://www.bialystok.pl/> oraz <https://www.bip.bialystok.pl/>

Białystok, podobnie jak Miasto Kraków, należałoby podawać za przykład doskonale działającej gospodarki cykularnej, w której funkcjonuje Instalacja do Termicznego Przekształcania Odpadów, a wyniki osiąganych poziomów recyklingu są dotrzymywane rok do roku.

Instalacja Termicznego Przekształcania Odpadów Komunalnych

w Poznaniu (PreZero Zielona Energia Sp. z o.o.) została oddana do użytkowania pod koniec 2016 r. Wydajność instalacji wynosi 210 tys. Mg/r. Do analizy wzięto pod uwagę osiągnięte przez gminę poziomy recyklingu, począwszy od 2018 r., co przedstawiono w tabeli 6.

Lata	Wymagany poziom recyklingu [%]	Osiągnięty poziom recyklingu [%]
2018	30	42,37
2019	40	36,03
2020	50	42,52
2021	20	41,67
2022	25	50,77

Tab. 6. Osiągnięte poziomy recyklingu - gmina m. Poznań
Lata 2018-2020 - Zgodnie z załącznikiem do rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 14 grudnia 2016 r. (Dz. U. 2016 poz. 2167)
Lata 2021-2022 - Zgodnie z ustawą z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach (Dz. U. 2021 poz. 888, z późn. zm.)
Źródło: <https://www.goap.poznan.pl/> oraz https://www.poznan.pl/mim/main/poziomy-recyklingu.p.60767.60780.html?wo_id=904

W przypadku instalacji w Poznaniu również widoczny jest trend, w którym epidemia koronawirusa SARS-COV-2 miała istotny wpływ na zachowania konsumenckie, a tym samym cały system gospodarki odpadami funkcjonujący na terenie Związku Międzygminnego Gospodarki Odpadami Aglomeracji

Według danych publikowanych co roku przez GUS, w 2021 r. w Polsce zebrano 13,7 mln ton odpadów komunalnych

Poznańskiej. Począwszy od 2021 r., czyli od momentu liczenia poziomów recyklingu wg nowej metody, miasto Poznań wywiązuje się z narzuconych wymagań, uzyskując nawet wzrost po-

ziomu recyklingu w 2022 r. (+9,1%), w stosunku do 2021 r. Jako ciekawostkę należy uznać fakt, iż w 2022 r. stosunek masy odpadów komunalnych przekazanych do termicznego przekształcenia do odebranych i zebranych odpadów komunalnych w mieście Poznań był równy 54%.

Instalację Termicznego Przetwarzania z Odzyskiem Energii w Rzeszowie, oddano do użytkowania w 2018 r. Jej obecna wydajność (instalacja w rozbudowie) wynosi 100 tys. Mg/r. Do analizy wzięto pod uwagę osiągnięte przez gminę poziomy recyklingu, począwszy od 2019 r., co przedstawiono w tabeli 7.

Lata	Wymagany poziom recyklingu [%]	Osiągnięty poziom recyklingu [%]
2019	40	58,15
2020	50	88,31
2021	20	28,8
2022	25	25,5

Tab. 7. Osiągnięte poziomy recyklingu - gmina m. Rzeszów. Lata 2018-2020 - Zgodnie z załącznikiem do rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 14 grudnia 2016 r. (Dz. U. 2016 poz. 2167)
Lata 2021-2022 - Zgodnie z ustawą z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach (Dz. U. 2021 poz. 888, z późn. zm.)

Źródło: <https://bip.erzeszow.pl/506-sytem-gospodarowania-odpadami-komunalnymi/4392-analiza-stanu-gospodarki-odpadami-komunalnymi.html>

Jak pokazują osiągnięte przez Miasto wyniki, ITPOE w Rzeszowie, podobnie jak inne instalacje tego typu w Polsce, **nie miały negatywnego wpływu na osiągnięte poziomy recyklingu w gminie.**

Ostatnią instalacją ujętą w niniejszej analizie jest Warszawski ZUSOK. Instalacja ta została oddana do użytkowania w 2000 r. i posiada wydajność na poziomie ok. 40 tys. Mg/r. Ze względu na to, że analizy stanu gospodarki odpadami są sporządzane od 2013 r., do anali-

zy przyjęto ten rok jako bazy. Wyniki osiągniętych poziomów recyklingu przedstawiono w tabeli 8.

Lata	Wymagany poziom recyklingu [%]	Osiągnięty poziom recyklingu [%]
2013	12	16,65%
2014	14	14,06
2015	16	17,8
2016	18	19,6
2017	20	20,4
2018	30	34,23
2019	40	43,40
2020	50	47,58
2021	20	20,24
2022	25	22,05

Tab. 8. Osiągnięte poziomy recyklingu - gmina m. Warszawa
Lata 2018-2020 - Zgodnie z załącznikiem do rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 14 grudnia 2016 r. (Dz. U. 2016 poz. 2167)
Lata 2021-2022 - Zgodnie z ustawą z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach (Dz. U. 2021 poz. 888, z późn. zm.)

Źródło: <https://bip.warszawa.pl/>

Miasto st. Warszawa w latach 2013-2019 osiągnęło wymagane prawem poziomy recyklingu, co wskazuje na brak wpływu ZUSOK-u na osiągnięty współczynnik. Rok 2020, podobnie jak w przypadku niektórych z analizowanych miast, można uznać za zaburzony za sprawą wybuchu pandemii koronawirusa SARS-COV-2. Pomimo ok. 10% wzrostu recyklingu odpadów komunalnych, jaki osiągnięto w 2022 r. (w stosunku do wyniku z 2021 r.), wymagany prawem poziom 25% nie został osiągnięty, jednakże głównie wynikało to z przyjętych rozwiązań systemowych aniżeli funkcjonowania ZUOSK-u.

Podsumowując, na bazie dokumentów publicznie dostępnych, jakimi są analizy stanu gospodarki odpadami, można stwierdzić, że wybudowanie i późniejsze funkcjonowanie ZOE w danym regionie **nie wpłynęło w spo-**

sób negatywny na poziomy recyklingu wymagane prawem. W niektórych miastach takich jak Kraków, Bydgoszcz, Białystok, czy Rzeszów widać nawet, że posiadanie tego typu instalacji wprowadziło swego rodzaju spokój w systemie gospodarowania odpadami, dając lokalnym władzom możliwość planowania dalszych kroków w usprawnianiu istniejącego systemu poprzez modernizację, czy budowę nowych instalacji do recy-

Niestety znaczna część odpadów w naszym kraju jest porzucana na dzikich wysypiskach, czy spalana w domowych paleniskach

klingu odpadów surowcowych i bioodpadów. Wszystkie te działania umożliwią właściwe przetworzenie odebranego i zebranego strumienia odpadów, a tym samym osiągnięcie wymaganych poziomów recyklingu w kolejnych latach. Dlatego za sprawnie działający system gospodarowania odpadami w gminie należy uznać taki, w którym obok sortowni, biogazowni, czy zakładu do MBP, funkcjonuje także Zakład Odzysku Energii z odpadów nienadających się do recyklingu materiałowego, ograniczając przy tym strumień odpadów kierowany na składowisko. Te wszystkie elementy systemu składają się na gospodarkę cyrkularną i są ze sobą nieodrodnie połączone i wzajemnie się uzupełniają. □

